

Špilja Pećniška - prvi speleoarheološki lokalitet otoka Zlarina

Mirna Šandrić | Speleološki odsjek HPD »Željezničar«; Speleološka sekcija PD »Sv. Jakov Bitelić«

Lovro Lučev | Speleološki odsjek HPD »Željezničar«

Katarina Lukač, Anita Mravak, Ivan Cvitković, Santa Duvnjak |
Speleološki odsjek HPD »Željezničar«; student/ica Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

*Pogled iz Pećniške
Autor: Mirna Šandrić*

Uvod

U studenom 2024. godine provedeno je arheološko rekognosciranje speleoloških objekata na otoku Zlarinu. Riječ je o naseljenom otoku šibenskog arhipelaga površine tek nešto veće od 8 km². Na sjevernom dijelu Zlarina nalazi se jedino, istoimeno naselje, dok na ostatku otoka prevladavaju šuma i makija.

Otok Zlarin još je od 15. st. prepoznatljiv po koraljarstvu, a crveni koralj i danas je simbol otoka i važan dio otočke tradicije.

Arheološko rekognosciranje provedeno je u sklopu studentskog projekta *U potrazi za prvim stanovnicima otoka koralja – arheološko rekognosciranje špilja otoka Zlarina* studenata Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Uz Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, arheološko rekognosciranje realizirano je uz potporu Tvrdave kulture Šibenik te Hrvatskog centra koralja Zlarin. Metodološki je pregledana površina špiljskog tla dvaju speleoloških objekata, špilje Njivice i špilje Pećniška. Riječ je o horizontalnim speleološkim objektima manjih dimenzija, što ih čini pogodnima za privremeni boravak ili zaklon, kako danas, tako i u prošlosti. S ciljem pronalaska tragova takvih boravaka u obliku površinskog arheološkog materijala, metodološki je pregledano špiljsko tlo spomenutih speleoloških objekata.

Pregled arheologije otoka Zlarina

Saznanja o prošlosti otoka Zlarina temelje se uglavnom na slučajnim površinskim arheološkim nalazima, kao i arheološkim nalazima otkrivenima pri građevinskim i poljodjelskim radovima. Sustavna arheološka istraživanja, koja su jedini način dobivanja cjelovite slike dinamike života zajednica u prošlosti, na Zlarinu su za sad još uvijek manjkava.

Prvi pisani spomen o zlarinskim »starinama« potječe iz 15. st., kada šibenski svećenik, humanist i pjesnik Juraj Šižgorić spominje brežuljak na kojemu su vidljivi tragovi drevnoga grada (Šižgorić, 1981). Gotovo tristo godina kasnije talijanski redovnik i putopisac Alberto Fortis piše o antičkom spomeniku koji svjedoči o rimskoj prisutnosti na otoku Zlarinu (Fortis, 1984). Zlarin u svjetlu malobrojnih arheoloških nalaza spominju i svećenik i povjesničar don Krsto Stošić (1941) i arheolog Zlatko Gunjača (1977), a u novije doba i

Zlarinjanin Duško Dean (2004). Pregled za sad poznatih saznanja o arheologiji otoka Zlarina dan je i u radu *Arheološka baština šibenskih otoka*, pisanom unutar prve opširne monografije o šibenskim otocima (Podrug i dr., 2016).

Kao najraniji dokaz ljudske prisutnosti na Zlarinu uzima se sjekira od zelenog kamena prikupljena na nepoznatoj lokaciji na otoku (Podrug i dr., 2016). Riječ je o kamenoj sjekiri dugoj 15 cm u kojoj se nalazi cilindrična rupa za nasad, a na oba kraja sjekire vidljivi su tragovi uporabe (Podrug i dr., 2016). Takav arheološki nalaz izvan arheološkog konteksta nije moguće precizno datirati, ali kamena sjekira potvrđuje ljudsku prisutnost na Zlarinu u prapovijesti, najkasnije u razdoblju brončanog doba (Podrug i dr., 2016). Kamena sjekira danas se čuva u Muzeju grada Šibenika. Uz spomenutu sjekiru, sa Zlarina možda potječe još jedan slučajni nalaz kamene sjekire duljine 10 cm, koja je danas izgubljena iz fundusa Arheološkog muzeja u Splitu (Podrug i dr., 2016). Prema Z. Gunjači (1977; 1996) ta se sjekira može smjestiti u razdoblje srednjeg neolitika, odnosno danilske kulture. Iako D. Dean (2004) ostatke Šižgorićeva drevnog građinskog naselja prepoznaje na brdu znakovitog toponima – Gračina, arheološkim rekognosciranjem toga brda na sjevernom dijelu Zlarina nisu uočeni nikakvi tragovi koji bi ukazivali na postojanje prapovijesnog ili nekog kasnijeg arheološkog nalazišta (Gunjača, 1977; Podrug i dr., 2016). Spomenuti pojedinačni nalaz(i) tako su do sada bili jedini pokazatelj ljudske prisutnosti na Zlarinu u prapovijesti.

Što se razdoblja antike tiče, arheološki nalazi sa samog otoka također su malobrojni. Sa Zlarina tako potječe **tegula** s natpisom *Pansiana* izrađena u istoimenoj rimskoj carskoj opekarskoj radionici iz 1. st. smještenoj na ušću rijeke Po (Pedišić i Podrug, 2007; Podrug i dr., 2016). Osim tegule, na Zlarinu je pronađen i novac rimskog cara Aleksandra Severa iz 3. st. (Podrug i dr., 2016). Broj kasnoantičkih arheoloških nalaza na Zlarinu nešto je veći, a uglavnom je riječ o nalazima pronađenima pri građevinskim ili poljoprivrednim radovima, koji su uslijed toga često i devastirani (Podrug

Tegula – antička krovna opeka.

Slika 1. Kartografski prikaz otoka Zlarina s naznačenim položajima špilja u kojima je vršeno arheološko rekognosciranje
 Autor: Borna Sabljak

Slika 2. Pogled na more s platoa ispred špilje
 Autor: Mirna Šandrić

i dr., 2016). Riječ je o više kosturnih ukopa koji su zabilježeni na više pozicija u današnjem selu, kao i ostacima kasnoantičke građevine pronađenima uz župnu crkvu (Dean, 2004; Podrug i dr., 2016).

Jedini sustavno istražen arheološki lokalitet Zlarina je antički brodolom otkriven uz rt Plovac¹ na sjeveroistočnoj strani otoka (Brusić, 1974; 1975). Radi se o brodu dugom između 25 i 30 m i širokom više od 8 m, nosivosti više od 110 tona (Podrug i dr., 2016). Najveći dio tereta broda sačinjavale su amfore, pretežno amfore Dressel 2-4, a pronađeno je i grubo i luksuzno keramičko posuđe, kao i keramičke svjetiljke (Podrug i dr., 2016). Antički trgovački brod s amforama napunjenim vinom na put je krenuo iz neke od luka na području Kampanije u južnoj Italiji (Brusić, 1975). Brod je uplovio u jedno od pristaništa na rijeci Krki te je po povratku, na izlasku iz Kanala sv. Ante, vjerojatno zbog jakih udara bure udario u stijene rta Plovca,

¹ U stručnoj literaturi brodolom se naziva i *Plavac*.

Spolij – dio starije građevine, natpisa ili skulpture uporabljen kao građevni materijal za novu građevinu.

gdje je i potonuo (Podrug i dr., 2016). S obzirom na dimenzije, brod je mogao prenositi između 3000 i 4000 amfora, a tek 50 pronađenih amfora svjedoči o tome da se brodolom dogodio nakon iskrcavanja robe (Podrug i dr., 2016). Zahvaljujući žigovima majstora lončara i tipologiji keramike, ovaj se brodolom može smjestiti u prvu polovinu 1. st. (Brusić, 1975).

O životu na Zlarinu u srednjem vijeku svjedoči tek ulomak crkvenog kamenog namještaja uzidan u privatnu kuću kao **spolij** (Podrug i dr., 2016). Riječ je o ulomku **arhitrava** oltarne pregrade ukrašenom motivom starohrvatskog pletera, koji se prema analogijama može datirati u 10. st. (Podrug i dr., 2016).

Špilje kao potencijalni arheološki lokaliteti

Iako je na Zlarinu poznato više speleoloških objekata, oni do sada nisu bili predmet arheoloških istraživanja. D. Dean (2004) uz svoje mišljenje iznosi i mišljenja paleontologa M. Maleza i arheologinje M. Miličević, prema kojima bi se tragovi ljudi iz prošlosti potencijalno mogli pronaći u špiljama Njivice i Pećniška (Slika 1). Uzevši u obzir da je riječ o manjim, horizontalnim i jednostavnim speleološkim objektima, kao i vremensku ograničenost za provođenje rekognosciranja, upravo su dvije navedene špilje bile predmet prvog speleoarheološkog rekognosciranja na otoku Zlarinu.

Speleološki objekti karakteristični su za krški reljef, a posjećivali su ih i koristili ljudi kroz gotovo sva prapovijesna i povijesna razdoblja. Ljudi su kroz prošlost špilje koristili u razne svrhe, počevši od mjesta privremenog boravka, skloništa, izvora vode ili zaklona za stoku pa sve do kulturne namjene podzemnih prostora kao groblja i svetišta (Forenbaher, 2006; Raguž, 2019; Šandrić, 2024). Zahvaljujući karakteristikama speleoloških

objekata kao što su zaštićenost od vanjskih utjecaja i stabilni špiljski uvjeti, u tim se zatvorenim vremenskim kapsulama arheološki materijal u pravilu iznimno dobro sačuva. Dok u Njivicama površinski arheološki materijal nije zabilježen, keramika, litika i malakofauna prikupljena u Pećniški potvrđuju ljudsku prisutnost unutar špilje u prošlosti.

Speleoarheološki lokalitet Pećniška

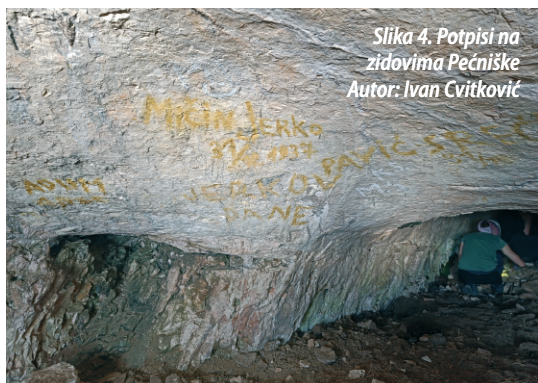
Špilja Pećniška nalazi se na jugozapadnom dijelu Zlarina, na strmom predjelu otoka, na nadmorskoj visini od 96 m. Pogled iz špilje puca prema otvorenom moru, otoku Žirju te manjim otočićima šibenskog arhipelaga (Slika 2). Pristup Pećniški dijelom je lagan, dobro ugaženom stazom, a prilazeći bliže špilji potrebno se nešto opreznije kretati izloženim krškim reljefom.

Špilju su 2018. godine istražili i topografski snimili članovi SO HPD-a »Željezničar«. Pećniška je jednostavan, horizontalan speleološki objekt ukupne duljine 12 m, koji se sastoji od jedne prostorije. Ulaz je orijentiran u smjeru jugozapada, a dimenzije ulaza su $1,5 \times 3$ m (Slika 3). Na ulazu se nalazi pločica s brojem 01–0671. Prosječna širina špilje iznosi 1,5 m, a špiljsko tlo, odnosno

Slika 3. Ulaz u Pećnišku
Autor: Mirna Šandrić

Arhitrav – horizontalno postavljena greda na stupovima građevine.

nataloženi sediment onemogućava uspravno kretanje špiljom. Na zidovima špilje sačuvani su potpisi koji svjedoče o posjetima špilji u novije vrijeme (Slika 4). Na samom ulazu u Pećnišku, na lijevoj, odnosno sjevernoj strani vidljivi su ostaci suhozida. Suhozid se pruža i u unutrašnjost špilje, a pretpostavljeno je da je, osim pregrađivanja ulaza, suhozid sazidan s ciljem raščišćavanja kamenja sa špiljskog tla i dobivanja više mjesta za boravak (Slika 5). Po sredini špilje nalazi se manje kameno

urušenje koje bi moglo predstavljati ostatke neke vrste suhozidne pregrade.

Uz ostatke suhozida, koji predstavlja manipulaciju špiljskim prostorom u prošlosti te spada u kategoriju nepokretnog arheološkog materijala, s površine špiljskog tla prikupljen je i pokretni arheološki materijal. Sav pokretni arheološki materijal prikupljen je na dva mjesta unutar špilje, stoga se prepoznaju dvije koncentracije površinskih arheoloških nalaza (Slika 6). Na oba mjesta došlo je do određenog pomicanja sedimenta, što je zasigurno uzrokovalo da arheološki materijal završi na površini. Na mjestu koncentracije nalaza bliže ulazu arheološki materijal prikupljen je u sivom, gotovo pepelastom sedimentu između poremećenih kamenih blokova (Slika 7). Taj se sediment uvelike razlikuje od sedimenta u ostatku špilje. Osim malakofaune, na tom su mjestu uočeni i fragmenti životinjskih kostiju, koji pri rekognosciranju nisu prikupljeni. Na mjestu koncentracije nalaza u unutrašnjosti špilje ulomci keramike i litički artefakti pronađeni su među kamenim urušenjem (Slika 8).

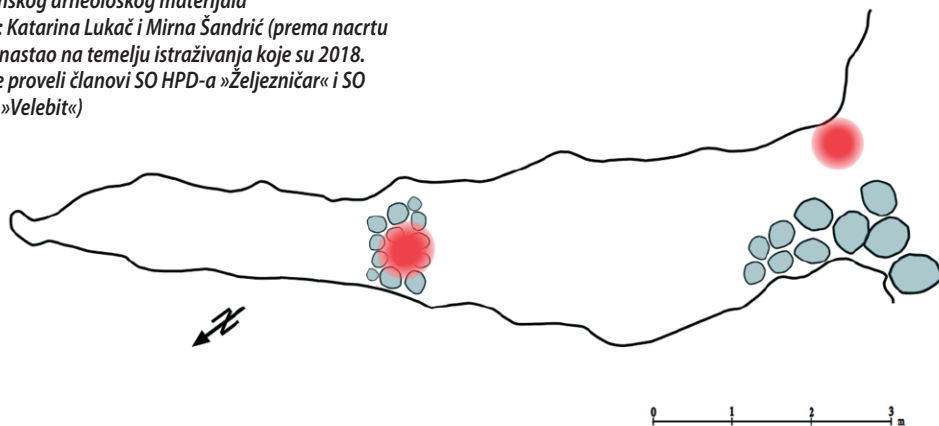
Naslage životinjskog izmeta

Vidljivi sediment Pećniške u najvećoj mjeri čine debeli slojevi sasusnog životinjskog izmeta s relativno svježom steljom na vrhu. Sve od početka neolitika i pojave stočarstva pastiri krških pojaseva špilje koriste kao staje (Gerometta i Boschian, 2022). U najvećoj su mjeri zastupljeni preživači koji su svojim izmetom najviše doprinijeli holocenskoj sedimentaciji u špiljama koje su korištene kao staje (Gerometta i Boschian, 2022). Uz mikroskopske, postoje i makroskopski pokazatelji koji potvrđuju intenzivan boravak stoke u špiljama (Gerometta i Boschian, 2022). U Pećniški su vidljivi tragovi boravka manjih životinja koje kopajući brloge djelomično poremete sediment. Upravo u tim dijelovima špilje sediment je moguće bolje promotriti.

Riječ je o debelim, svjetlije smeđim pločastim slojevima koji se u stručnoj literaturi nazivaju homogeni facijes ili *migon* (Gerometta i Boschian, 2022). Pećniška bi se kao još jedna stočarska špilja na istočnom Jadranu trebala potvrditi daljnjim arheološkim istraživanjima i laboratorijskim mikroskopskim analizama sedimenta, no makroskopske značajke zasigurno upućuju na to da je riječ o takvom novootkrivenom lokalitetu.

Slika 6. Tlocrt Pećniške s naznačene dvije koncentracije površinskog arheološkog materijala

Autori: Katarina Lukač i Mirna Šandrić (prema nacrtu koji je nastao na temelju istraživanja koje su 2018. godine proveli članovi SO HPD-a »Željezničar« i SO PDS-a »Velebit«)

Keramika

Keramika je u arheološkom kontekstu jedan od najčešćih, ali i najvrjednijih nalaza jer svjedoči o tehnologiji proizvodnje, dataciji te kulturnoj identifikaciji. Pri rekognosciranju Pećniške prikupljeno je ukupno šest ulomaka keramičkih posuda (Slika 9). Keramički ulomci prikupljeni su u koncentraciji

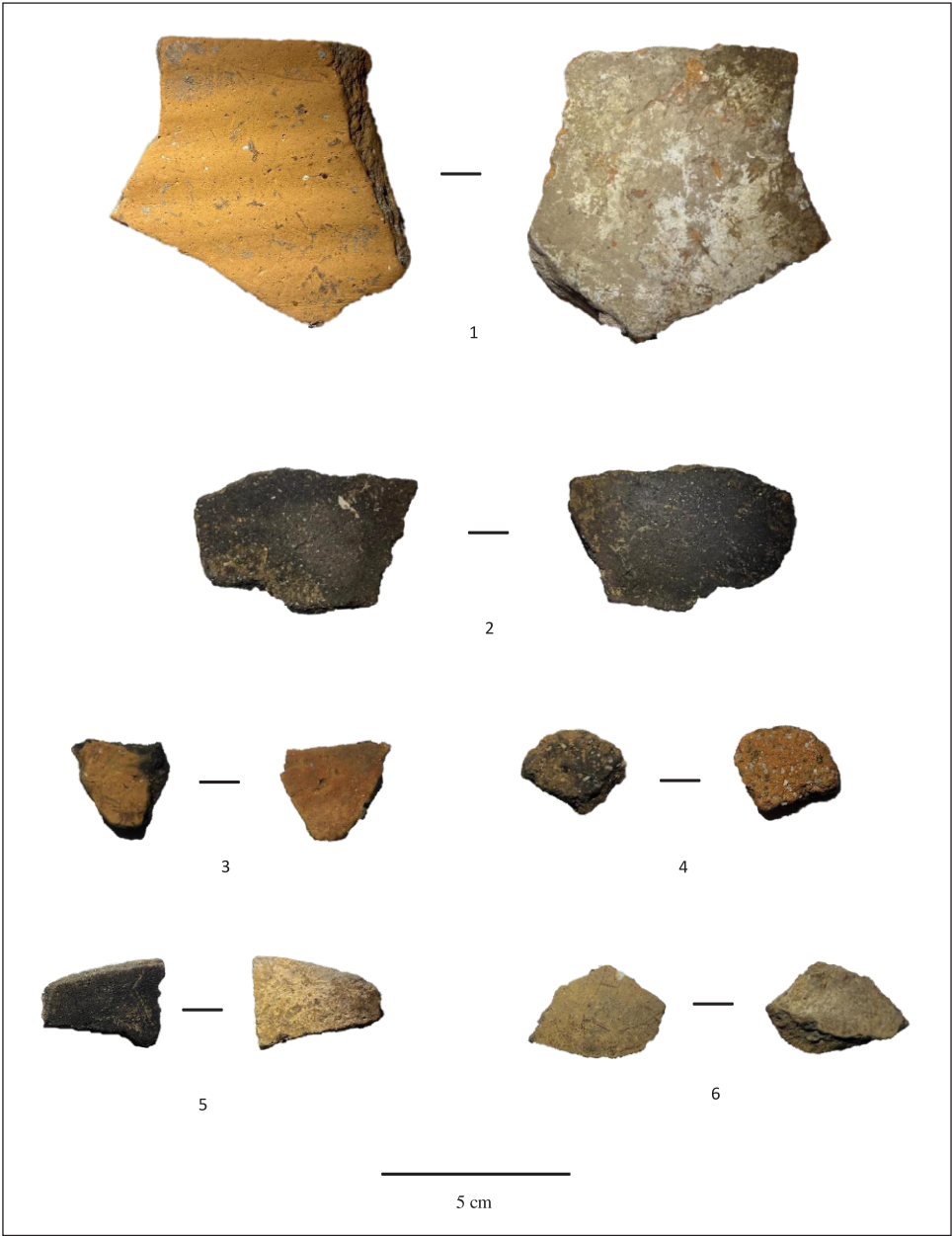
nalaza među kamenim urušenjem u unutrašnjosti špilje. Svi ulomci prikupljeni u Pećniški dijelovi su tijela različitih posuda, a niti jedan od ulomaka nije dijagnostički. Sukladno tomu, vremensku pripadnost keramičkih posuda čiji su ulomci prikupljeni moguće je odrediti tek približno.

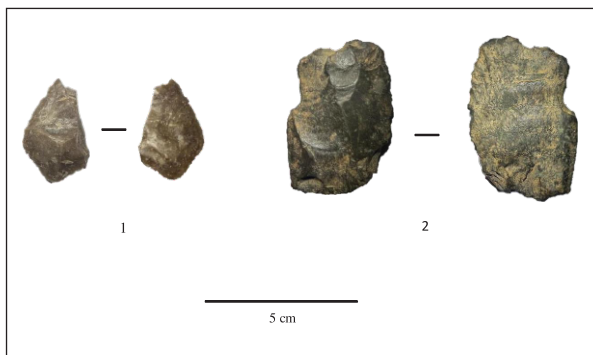
Slika 7. Mjesto na kojem su prikupljeni morski puževi i školjke
Autor: Mirna Šandrić

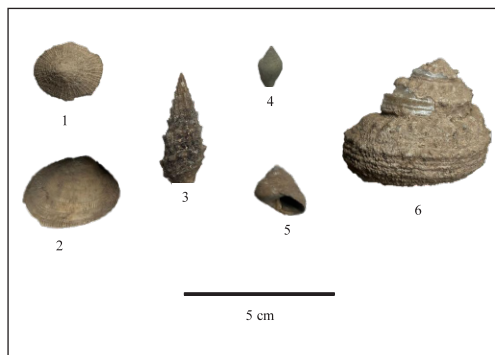
Slika 8. Ulomak keramike prikupljen među kamenim urušenjem
Autor: Katarina Lukač

Slika 9. Ulomci keramičkih posuda prikupljeni u Pečniški
Autori: Katarina Lukač i Mirna Šandrić

Slika 10. Litički artefakti prikupljeni u Pećniški
Autori: Katarina Lukač i Mirna Šandrić

Slika 11. Izbor malakofaune prikupljene u Pećniški
Autori: Katarina Lukač i Mirna Šandrić

Keramički ulomci imaju nešto grublje stijenke, a na njima nisu uočljivi tragovi lončarskog kola, što upućuje na ručnu izradu. U glini su vidljive i primjese, uglavnom u obliku kalcita i usitnjenih kamenčića. S obzirom na fakturu, primjese i izostanak tragova lončarskog kola, keramičke ulomke prikupljene pri rekognosciranju moguće je tek okvirno i s oprezom smjestiti u razdoblje prapovijesti. Iznimka je keramički ulomak s narebrenjima na unutarnjoj strani stijenke posude, koji se s obzirom na fakturu može smjestiti u razdoblje antike (Slika 9: 1). Vjerojatno je riječ o ulomku rimske amfore ili nekog drugog oblika grube keramičke posude većih dimenzija.

Litika

Kameno oruđe, litički artefakt ili litika nazivi su za prijenosne predmete izrađene od kamena ili nemetalnih mineralnih sirovina čiji je prvobitni oblik izmijenjen namjernim lomljenjem (Shea, 2020). Takve su izrade imale ključnu ulogu u svakodnevnom životu zajednica u prošlosti, a korištene su za razne namjene, primjerice za obradu hrane, lov, izradu predmeta, izradu objekata, obradu drva i dr. S površine špiljskog tla Pećniške prikupljena su dva litička artefakta (Slika 10), koja su dio koncentracije nalaza prikupljene među kamenim urušenjem u unutrašnjosti špilje.

Prvi je litički artefakt dimenzija $3,5 \times 2$ cm (Slika 10: 1). Radi se o oruđu na odbojku izrađenom od eocenskog rožnjaka. Drugi je litički artefakt dimenzija 5×3 cm (Slika 10: 2). Riječ je o

bipolarnom odbojku izrađenom ili od rožnjaka ili od tufita ili neke druge vulkanske stijene. Oba litička artefakta izrađena su od sirovina koje nisu lokalno dostupne na Zlarinu.

Malakofauna

U Pećniški je prikupljeno ukupno 80 ljuštura morskih puževa i školjki (Slika 11). Sva malakofauna prikupljena je na mjestu koncentracije nalaza blizu ulazu.

Iako se Pećniška nalazi u blizini mora, najbliži put do obale strm je i zahtjevan. Pronalazak ljuštura morskih puževa i školjki u špilji nedaleko od mora nije neuobičajena pojava, ali zasigurno svjedoči o tome da ih je na to mjesto donio čovjek. Prikupljanje i konzumacija morske malakofaune u arheološkom kontekstu prisutni su sve od prapovijesnih razdoblja, a veći broj ljuštura odbačen nakon konzumacije naziva se bunjištem (Waselkov, 1987). Veća količina ljuštura na jednom mjestu upućuje upravo na takvu vrstu konzumacije. S obzirom na to da je riječ o materijalu prikupljenom na površini i preliminarnim rezultatima obrade, vrijeme konzumacije nije moguće staviti u uži vremenski okvir.

Važno je napomenuti da je već preliminarnom analizom uočeno kako nisu svi puževi skupljeni s ciljem konzumacije. Primjerice, među ljušturama determinirana je i *Columbella rustica* – morski puž veličine tek 2 cm, koji je sukladno tomu zanemarive hranidbene vrijednosti. No *C. rustica* korištena je za izradu privjesaka ili perli, u najvećoj mjeri u razdoblju srednjeg kamenog doba ili mezolitika

(Álvarez Fernández, 2008). Pronađena ljuštura nema perforaciju, stoga je pretpostavka da je riječ o sirovini koja još nije obrađena kako bi bila korištena za osobni ornament.

Zaključak

Arheološko rekognosciranje speleoloških objekata otoka Zlarina donosi nove uvide u ljudsku prisutnost i aktivnosti u arheološkim razdobljima na ovom malom, a arheološki još uvijek nedovoljno istraženom otoku šibenskog arhipelaga. Arheološko rekognosciranje provedeno je u špiljama Njivice i Pećniška, a u potonjoj je i zabilježen arheološki materijal. Pronalazak arheološkog materijala u zatvorenom kontekstu speleološkog objekta potvrđuje da se radi o (speleo)arheološkom lokalitetu, prvom takvom prepoznatom na otoku Zlarinu.

U špilji Pećniški pronađen je površinski pokretni arheološki materijal, a zabilježeni su i tragovi manipuliranja prostorom, kao i tragovi intenzivnog boravka životinja. S površine špiljskog tla prikupljeni su ulomci keramike, litika i malakofauna, a u špilji su dokumentirani i ostaci suhozida, kao i naslage životinjskog izmeta koje upućuju na moguće korištenje špilje u stočarske svrhe, što je praksa prisutna u regiji još od neolitika. Velik broj ljuštura morskih puževa i školjaka svjedoči o ljudskoj konzumaciji morskih organizama, što je povezano s prehranbenim navikama stanovništva otoka u prošlosti. Nedostatak dijagnostičkog pokretnog materijala onemogućava preciznije smještanje nalaza u kulturno-kronološke okvire. Preliminarno, na temelju prikupljenog površinskog arheološkog materijala, ljudsko prisustvo u Pećniški može se smjestiti u razdoblja prapovijesti i antike.

Arheološko rekognosciranje prvi je korak za svako daljnje arheološko istraživanje jer taj način terenskog pregleda pruža uvid u arheološki potencijal određenog prostora. Ipak, treba imati na umu da arheološki materijal ne mora nužno biti prisutan na površini, što ne isključuje njegovu moguću prisutnost unutar sedimentnih slojeva.

Arheološki materijal prikupljen i zabilježen u Pećniški potvrđuje da je ljudske prisutnosti u špilji u prošlosti, kao i različitih aktivnosti koje su se ondje

odvijale. Ovo otkriće predstavlja izuzetan povod za buduća arheološka iskopavanja Pećniške koja bi omogućila prva saznanja o svakodnevnoj praksi, interakcijama s okolišem te društvenoj i kulturnoj dinamici stanovnika Zlarina počevši od prapovijesnih razdoblja.

Zahvale

Zahvaljujemo prof. dr. sc. Hrvoju Potrebeci na pomoći s provođenjem projekta te kolegi Marku Bandi na preliminarnoj analizi litičkih artefakata.

Popis literature

- Álvarez Fernández, E., 2008: The use of *Columbella rustica* (class: gastropoda) in the Iberian peninsula and Europe during the Mesolithic and the early Neolithic, *IV Congreso del Neolítico Peninsular* 2, 103–111.
- Brusić, Z., 1974: Rt Plavac, Zlarin kod Šibenika – ostaci antičkog brodoloma, *Arheološki pregleđ* 16, 103–104.
- Brusić, Z., 1975: *Antički brodolom kod Zlarina* (katalog izložbe), Muzej grada Šibenika, Šibenik.
- Dean, D., 2004: *O ljudima mog otoka*, Institut za migracije i narodnosti, Zagreb.
- Forenbaher, S., 2006: Bajka o pećinskom pračovjeku, *Speleožin* 18, 36–41.
- Fortis, A., 1984: *Put po Dalmaciji* (Venecija, 1774), Globus, Zagreb.
- Gerometta, K., Boschian, G., 2022: Stočari i špilje u Hrvatskoj – novi geoarheološki podaci iz špiljskih sedimenata, *Vjesnik Arheološkog muzeja u Zagrebu* 55 (1), 9–41.
- Gunjača, Z., 1977: Prošlost Zlarina u svjetlu arheoloških nalaza, *Pisma s otoka, povremeno glasilo Društva za unapređivanje Zlarina* 6, 35–38.
- Gunjača, Z., 1996: Zlarin, u: *Enciklopedija hrvatske umjetnosti*, sv. 2 (ur. Domljan, Ž.), Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb, 534–535.
- Pedišić, I., Podrug, E., 2007: Antički opekarški pečati iz fundusa Muzeja grada Šibenika, *Opuscula archaeologica* 31 (1), 81–142.
- Podrug, E., Jović, J., Krnčević, Ž., 2016: Arheološka baština šibenskih otoka, u: *Toponimija*

- šibenskih otoka (ur. Skračić, V.), Sveučilište u Zadru, Zadar, 49–76.
- Raguž, K., 2019: Arheološki nalazi u speleološkim objektima, u: *Speleologija, II. izmijenjeno i dopunjeno izdanje* (ur. Rnjak, G.), Speleološko društvo Velebit, Hrvatski planinarski savez i Hrvatska gorska služba spašavanja, Zagreb, 739–748.
 - Shea, J. J., 2020: *Prehistoric Stone Tools of East Africa*, Cambridge University Press, Cambridge.
 - Stošić, K., 1941: *Sela šibenskoga kotara*, Tiskara Kačić, Šibenik.
 - Šandrić, M., 2024: *Speleološki objekti kao kulturna mjesta u prapovijesti istočnog Jadrana*, diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Zagreb.
 - Šižgorić, J., 1981: *O smještaju Ilirije i o gradu Šibeniku*, Muzej grada Šibenika, Šibenik.
 - Waselkov, G. A., 1987: Shellfish Gathering and Shell Midden Archaeology, *Advances in Archaeological Method and Theory* 10, 93–210.

Pećniška Cave – The First Speleoarchaeological Site of the Zlarin Island

In November of 2024, the first speleoarchaeological survey was conducted on Zlarin Island. The surface layers of two caves, Njivica and Pećniška, were methodologically surveyed. Archaeological material was found in the latter. In Pećniška, fragments of pottery, lithics, and marine malacofauna were collected, while remains of dry-stone construction and thick sediment of animal droppings were recorded. Although the results of the material analysis presented in this paper are preliminary, they confirm Pećniška as the first known speleoarchaeological site on Zlarin Island.